

Kort rysk grammatik

Morgan Nilsson

version 2009-10-30

Tidigare titlar:

Allmän grammatik för begynnande slavister

*Tjeckisk grammatik
Tjeckisk baskurs*

Titlar under arbete:

*Kort persisk grammatik
Persiska: en introduktion till skrift och uttal
Persisk nybörjarkurs*

*Kort polsk grammatik
Polsk nybörjarkurs*

*Kort slovakisk grammatik
Kort slovakisk-svensk ordbok*

*Kort slovensk grammatik
Kort slovensk-svensk ordbok*

Kort tjeckisk grammatik

Kort ukrainsk grammatik

Alfabetet

Rak	Kurs.	Hand	Uttal	Namn	Translitterering	veten- skaplig	traditionell svensk / eng.
А	а	<i>A a</i>	hatt	а	а	а	а
Б	б	<i>B б</i>	b	бэ	b	b	b
В	в	<i>V v</i>	v	вэ	v	v	v
Г	г	<i>G г</i>	g	гэ	g	g	g
Д	д	<i>D d</i>	d	дэ	d	d	d
Е	е	<i>E e</i>	bjälke	йе	e	e ¹	
Ё	ё	<i>Ë ë</i>	pjoska	йо	ë	jo ²	e
Ж	ж	<i>Ж ж</i>	fr. jour	жэ	ž	zj	zh
З	з	<i>Z z</i>	en. is	зэ	z	z	
И	и	<i>I i</i>	i	и	i	i	
Й	й	<i>Ï ÿ</i>	j	и краткое	j	j	y
К	к	<i>K k</i>	k	ка	k	k	
Л	л	<i>L l</i>	en. all	эль	l	l	
М	м	<i>M m</i>	m	эм	m	m	
Н	н	<i>N n</i>	n	эн	n	n	
О	о	<i>O o</i>	hålla	о	o	o	
П	п	<i>P p</i>	p	пэ	p	p	
Р	р	<i>R r</i>	r	эр	r	r	
С	с	<i>S s</i>	s	эс	s	s	
Т	т	<i>T t</i>	t	тэ	t	t	
У	у	<i>U u</i>	stol	у	u	u	
Ф	ф	<i>F f</i>	f	эф	f	f	
Х	х	<i>X x</i>	Loch Ness	ха	ch	ch	kh
Ц	ц	<i>C c</i>	bits	цэ	c	ts	
Ч	ч	<i>C c</i>	lattjo	чэ	č	tj	ch
Ш	ш	<i>S s</i>	fors	ша	š	sj	sh
Щ	щ	<i>S s</i>	Kina	ща	šč	sjtj	shch
Ъ	ъ	<i>B b</i>	1)	твёрдый знак	”	(återges ej)	
Ы	ы	<i>B b</i>	2)	ы	y	y	
Ь	ь	<i>B b</i>	1)	мягкий ³ знак	’	(återges ej)	

¹ dock skrivs: je – först i ord; efter vokal; efter konsonant vid bortfall av hårt eller mjukt tecken / ie – efter s, t, z vid bortfall av hårt eller mjukt tecken / e – i alla övriga fall.

² dock skrivs: io – efter s, t, z / o – efter sj, tj, zj / jo – i alla övriga fall.

³ uttalas [мя́хкий].

Э э Э э	äta	э оборóтное	è	e	
Ю ю Ю ю	jord	йу	ju	ju ⁴	yu
Я я Я я	jasså	йа	ja	ja ⁴	ya

1) Båda dessa tecken markerar att föregående konsonant skall uttalas mjukt, dvs. med ett inslag av j-ljud, samt att en ev. efterföljande vokal skall uttalas med starkt j-förslag. Hårt tecken är alltså ett starkt vilseledande namn men detta har en historisk förklaring. Hårt tecken används efter prefix, i andra fall används mjukt tecken.

2) **ь** uttalas som ett ljud mellan **i**, **u** och **y**. Försök att uttala svenskans **u** men utan att runda läpparna. I stället bör du "le" lika mycket som vid ett svenskt **i**.

---

⁴ dock skrivs **iu**, **ia** efter **s**, **t**, **z**.

Betonade vokaler

Ryskan har i betonad ställning sex vokalljud.

[i]	[y]	[u]
[e]	[o]	
	[a]	

Observera att ryskt [y] uttals helt utan svenskans rundade, framskjutna läppar och framskjutna tunga. Tungan skall i ryskan ligga platt och avslappnad i munnen medan läpparna skall vara formade till ett avslappnat, lite trött leende.

Ryskt [a] uttalas som den öppna, ljusa varianten av svenskt a, som t.ex. i *hatt*.

Bokstäverna **а, о, у, э, ы** uttalas

– alltid [a], [o], [u], [e], [y].

Bokstäverna **я, ё, ю, е** uttalas

– först i ord [ja], [jo], [ju], [je],

– efter vokal [ja], [jo], [ju], [je],

– efter mjukt/hårt tecken [ja], [jo], [ju], [je],

– efter konsonant [a], [o], [u], [e] varvid konsonanten uttalas mjukt.

Bokstaven **и** uttalas

– först i ord i normalfallet [i],

– först i ord som sammanläses med föregående obetonat ord som slutar på hård konsonant uttalas dock [y],

– efter vokal [i],

– efter mjukt/hårt tecken [ji],

– efter konsonant [i] varvid konsonanten är mjuk.

Obetonade vokaler

Ryskan skiljer i obetonad ställning normalt bara mellan fyra olika vokalljud. Obetonat [e] och [o] förekommer normalt bara i enstaka lånord.

I stark obetonad position:

[i]   [y]   [u]
[a]

I svag obetonad position:

[i]   [y]   [u]
[ə]

Som stark obetonad position räknas initial position liksom stavelsen närmast före betoningen. Som svag position räknas alla andra positioner.

Obetonat **у, ю, ы, и, э** uttalas

– på samma sätt som de betonade motsvarigheterna.

Obetonat **о** uttalas

– i stark position [a],
– i svag position [ə].

Obetonat **а** uttalas

– i stark position som regel [a],
– i stark position efter **ч, ш** [i],
– i svag position [ə].

Obetonat **я** uttalas

– sist i ord [jə], efter konsonant [ə],
– näst sist i ord före hård konsonant [jə], efter konsonant [ə],
– i övriga fall [ji], efter konsonant [i].
En föregående konsonant uttalas självklart mjukt.

Obetonat **е** uttalas

– i svag position som ortografisk ersättning för **о, ё** [jə], efter konsonant [ə],
– i övriga fall [ji], efter konsonant [i].
En föregående konsonant uttalas självklart mjukt.

Uttal

	К	
	Г	
Efter	mjuk konsonant	följer aldrig [Ы], utan i stället [И].
	Ч	
	Щ	

	Ш	
Efter	Ж	följer aldrig [И], utan i stället [Ы].
	Ц	

Fördelningen /i/ ~ /y/

он идёт [он ыд'ót]

с интересом [сынт'ир'эсьм]

c/з före ш/ж flyter helt samman med det efterföljande ljudet som blir långt.

Stavning

Efter **Ш**
Ж skrivs aldrig **Ы**, utan i stället **И**.

Efter **Ч**
Щ
Ш
Ж skrivs ej obetonat **О**, i stället skrivs **Е**.

Genitiv singular

Adjektivens och pronomenens ändelse i maskulinum och neutrum genitiv singular stavas med **-Г-** trots att den uttalas med **-[В]-**.

буты́лка бѐлого ви́на [б'э́львѣ] *en flaska vitt vin*

Stavning av ändelser efter mjuk stam

om man gör en fonetisk transkription av ett ord och den sista konsonanten i ordet före ändelsen följs av en apostrof då är konsonanten mjuk, och då har ordet en mjuk stam.

Detta kan i den vanliga skriften markeras på olika sätt, med mjukt tecken **ь**, eller med någon av vokaltecknen **я, е, ё, ю, и**.

Jag misstänker att du syftar på rutan på sidan 25:

синий [с'ин'ий]

синяя [с'ин'ьяй]

синее [с'ин'ьяй]

den gemensamma stammen är [с'ин'] som ju slutar på mjukt **н'**.

Bortfall av konsonantljud

д uttalas inte i räkneorden från 11 till 19.

двена́дцать [дв'ина́цѣт'] *tolv*

I grupper med tre konsonanter uttalas ofta inte den mellersta.

пóздно [пóзнѣ] *sent*

шестна́дцать [шы́сна́цѣт'] *sexton*

Verbformer som slutar på **-тся** eller **-ться** uttalas inte med palataliserade konsonanter, utan i stället med hårda, dvs. som **-[тсь]**.

Andra bortfall

что́ [штó] *vad, att*

конéчно [кон'э́шнѣ] *naturligtvis*

ску́чно [ску́шнѣ] *tråkigt*

со́лнце [со́нцѣ] *sol*

здравствуйте [здрáствуйт'и]
vard. [здрáст'и] *hej, goddag*

пожа́луйста [пажáлстѣ]
ibl. [пажáлуйстѣ] *varsågod, var snäll och...*

ты́сяча [ты́с'ичѣ]
vard. [ты́щѣ] *tusen*

Bildning av nominativ plural

Adjektiv

Adjektivens ändelsen nominativ plural är **-ые**.

Pronomen

Pronomenens ändelsen i nominativ plural är **-и**.

Substantiv

Maskulina och feminina substantivs ändelse i nominativ singular är **-ы**.
Neutrala substantivs ändelse i nominativ singular är **-а**.

Oregelbundna ändelser

Vissa maskulina ord har ändelsen **-а́** i nominativ plural, bl.a.

до́м	<i>hus</i>	дома́	<i>hus</i>
го́род	<i>stad</i>	города́	<i>städer</i>
но́мер	<i>hotellrum</i>	номерá	<i>hotellrum</i>

Akusativens användning

сорок часов в неделю *fyrtio timmar i veckan/per vecka*

Akusativens bildning

Endast i femininum singular finns särskilda akusativformer.

I de flesta övriga fall används ordens grundform (nominativ) för att uttrycka akusativ.

För ord som syftar på varelser används dock i maskulinum singular samt alltid i plural genitivformen för att uttrycka akusativ.

Adjektiv

Adjektivens ändelsen i femininum singular är **-ую**.

Pronomen och substantiv

Pronomenens ändelsen i femininum singular är **-у**.
Substantivens ändelsen i femininum singular är **-у**.

Personliga och frågnade pronomen

меня, тебя, (н)его́, (н)её, нас, вас, (н)их
кого́ [каво́], чего́ [чиво́]

Genitivens användning

- Ägande, tillhörighet (possessiv genitiv)
**дом Олёга, кни́га Ирѝны, сын Ёгоря
семья́ Бори́са Никола́евича**
- Relation (bl.a. sv. sammansatta substantiv)
дирѣктор музѣя, цѣнтр гóрода,
- Mått (partitiv genitiv)
**литр молока́, стакáн sóка, бутылка вина́, мно́го еды́,
немно́го чая́, ско́лько сы́ра?**
- Efter siffrorna 2, 3, 4; 22, 23, 24; 32, 33, 34 etc. står genitiv singular
два бра́та, две сестры́, три́ окна́, четы́ре кни́ги
- Efter siffrorna 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15 ... 20; 25, 26 ... 30; 35 ... 40 etc. står genitiv plural
пять домо́в, шесть шко́л, семь о́кон, во́семь кварта́ир
- Alltid vid de negerade formerna av verbet *finnas*: **нет, не́ было, не
бу́дет** och predikativet *behövas*: **не на́до**
**Ма́мы нет. Па́пы нет. Олёга то́же нет.
Су́па не́ было. И су́па не бу́дет. Десѣрта не на́до.**
- Alltid vid den förstärkande negationen **ни**
Они́ ни слóва не понима́ют.
- Ibland vid negerat verb
Мы не обра́щали внима́ния
- Efter vissa prepositioner

<i>у hos</i>	у Олёга есть сестра́
<i>до ända fram till</i>	до вѣчера! до встрѣчи!
<i>пóсле efter</i>	пóсле обе́да, пóсле рабо́ты
<i>без utan</i>	без интере́са, без сестры́
<i>из ut ur, från</i>	из до́ма, из Москвы́, из Да́нии
<i>с (ner) från</i>	с балкóна, с горы́
<i>от av, från (en plats nära)</i>	от Олёга, от Лѣны
<i>для för, åt</i>	для ма́мы, для бра́та
- Efter vissa verb

<i>желáть önska</i>	Желáю приятно́го аппети́та.
<i>ждáть vänta på</i>	Они́ жда́ли ли́фта.

Genitivens bildning

Adjektiv och pronomen

	maskulinum	neutrum	femininum
singular	-ого		-ой
plural	-ых		

OBS!

Ändelsen i maskulinum/neutrum singular uttalas som om den skrevs **-ово**.

Substantiv

	maskulinum	neutrum	femininum
singular	-а		-ы
plural	-ов	-∅	

Pronomen

меня, тебя, (н)его́, (н)её, нас, вас, (н)их
кого́ [каво́], чего́ [чиво́]

adj. sg.	subst. sg.	adj. pl.	subst. pl.
но́вого	до́ма	но́вых	домо́в
большо́го	----- окна́		зда́ний
но́вой	кварти́ры		----- кварти́р
большо́й	шко́лы		шко́л кни́г

Bokstaven **я** skrivs i stället för **ь+a** och **й+a**.

mask. / **словарь/-/á/** > **слова́ря**
 neutr. / **зда́ний/-/а/** > **зда́ния**

Efter mjuka konsonanter samt **к** och **г** övergår [ы] till [и].

fem. sg. / **тетра́дь/-/ы/** > **тетра́ди**
 / **кни́г/-/ы/** > **кни́ги**
 adj. pl. / **ру́ск/-/ых/** > **ру́сских**

Efter **ш** och **ж** skrivs **и** trots att man uttalar [ы].

fem.

adj. **больші́х**

När ordet saknar ändelse skjuts som regel en vokal in emellan två konsonanter som annars skulle hamna sist i ordet.

gen.pl. **о́кон**

Maskulina och feminina substantiv på **-ь** får ändelsen **-ей** genitiv plural.

слова́рь   словарі́, **словаре́й**

тетра́дь   тетра́ди, тетра́дей

Detsamma gäller ett par neutrala ord med grundform på **-е**.

мо́ре   *hav*   **моря́, море́й**

по́ле   *åker, fält*   **поля́, поле́й**

Lokativens bildning

Adjektiv och pronomen

	maskulinum	neutrum	femininum
singular	-ОМ		-ОЙ
plural	-ЫХ		

Substantiv

	maskulinum	neutrum	femininum
singular	-е		
plural	-ах		

Pronomen

мнѐ, тебѐ, нѐм, нѐй, на́с, ва́с, нѝх
кѐм, чѐм

Maskulina substantiv på **-ий**, feminina på **-ия** och neutrala på **-ие** slutar i lokativ singular på **-ии**.

санато́рий	<i>sanatorium</i>	в санато́рии	<i>på sanatoriet</i>
фотогра́фия	<i>fotografi</i>	на фотогра́фии	<i>på fotografiet</i>
зда́ние	<i>byggnad</i>	в зда́нии	<i>i byggnaden</i>

Feminina substantiv på **-ь** får ändelsen **-и** i lokativ singular.

тетра́дь	<i>skrivhäfte</i>	в тетра́ди	<i>i skrivhäftet</i>
пло́щадь	<i>torg</i>	на пло́щади	<i>på torget</i>

En handfull mycket vanliga maskulina substantiv får ändelsen **-у́** i lokativ singular.

мо́ст	<i>bro</i>	на мо́стѹ	<i>på bron</i>
по́л	<i>golv</i>	на по́лѹ	<i>på golvet</i>
са́д	<i>trädgård</i>	в са́дѹ	<i>i trädgården</i>

Instrumentalisens användning

c + instrumentalis

Tillsammans med någon

med Ivan - с Иваном

Med tillsats av något

kaffe med mjölk - кофе с молоком

Med hjälp av ett redskap

skriva med en penna - писать карандашом

ДОК! med fordon

åka (med) tåg - ехать на поезде (поездом)

Instrumentalisens bildning

Adjektiv och pronomen

	maskulinum	neutrum	femininum
singular	-ЫМ		-ОЙ
plural	-ЫМИ		

Substantiv

	maskulinum	neutrum	femininum
singular	-ОМ		-ОЙ
plural	-ами		

Pronomen

**мно́й, тобо́й, (н)и́м, (н)е́й, на́ми, ва́ми, (н)и́ми
ке́м, че́м**

Avvikande substantiv

Några ord har olika stammar i singular och plural, bl.a.

sg. **дру́г** *vän*, **дру́га**, **дру́ге**, **дру́гу**, **дру́гом**
pl. **друзья́**, **друзе́й**, **друзья́х**, **друзья́м**, **друзья́ми**

sg. **сосе́д** *granne*, **сосе́да**, **сосе́де**, **сосе́ду**, **сосе́дом** (hård stam)
pl. **сосе́ди**, **сосе́дей**, **сосе́дях**, **сосе́дям**, **сосе́дями** (mjuk stam)

Feminina substantiv på **-ь** har ingen särskild ackusativform, i dativ och lokativ singular har de samma form som i genitiv, i instrumentalis singular ändelsen **-ью**, samt i genitiv plural ändelsen **-ей**, bl.a.

sg.

Neutrala substantiv på **-мя** har i alla böjda former en stam på **-мен-**, där den sista konsonanten är mjuk i singular och hård i plural, bl.a.

sg. **вре́мя** *tid*, GLD: **вре́мени**, **вре́менем**
pl. **времена́**, **временён**, **времена́х**, **времена́м**, **времена́ми**

Adjektivens böjning

Adjektiv i kortform

I predikatsfyllnaden förekommer en del adjektiv förutom med adjektivets normala ändelser även med substantivens ändelser. Dessa former kallas kortformer.

Den maskulina kortformen i singular saknar helt ändelse.

Den feminina kortformen i singular har ändelsen **-a**.

Den neutrala kortformen i singular har ändelsen **-o**.

Kortformen i plural har ändelsen **-ы**.

En del adjektiv används både i långform och kortform. Kortformens funktion är då att särskilt markera att adjektivet utgör predikatsfyllnad.

но́в	но́ва	но́во	но́вы	
но́вый	но́вая	но́вое	но́вые	<i>ny</i>

Några få adjektiv har lite olika betydelse i kortform och i långform som predikatsfyllnad. Som attribut kan dock bara långform användas.

бо́лен	бо́льна	бо́льно	бо́льны	<i>sjuk</i>
бо́льно́й	бо́льна́я	бо́льно́е	бо́льны́е	<i>sjuklig</i>

Ett fåtal andra adjektiv förekommer aldrig i långform.

ра́д	ра́да	ра́до	ра́ды	<i>glad</i>
до́лжен	до́лжна	до́лжно	до́лжны	<i>tvungen, skyldig</i>

Adjektivens komparation

Mått vid komparativ

Då man anger hur stor skillnaden är mellan de objekt som jämförs måste detta mått föregås av prepositionen **на** som då följs av ackusativ.

Эта книга на пятьдесят рублѐй дороже.

Den här boken är 50 rubel dyrare.

Adverb

Jag har funderat, men inte kunnat komma på varför det heter по-русски om att tala ett språk?

Det beror på att det inte är adjektiv i detta fall, utan adverb med betydelsen "på ryskt vis".

Pronomen

När *это* ensamt utgör subjekt (dvs. om det finns ett underförstått *är* direkt efter) skall det alltid stå i neutrum.

Räkneord

	m & n	f		
N	два́	две́	три́	четы́ре
A	ting använder nominativformen, varelses använder genitivformen			
G	двѹх	трѣх	четырёх	
L				
D	двѹм	трѣм	четырёх	
I	двумя́	тремя́	четырьмя́	

Verbens aspekter

Asp. betydelse

förträffligt, felfritt så när som på скажет. Det går inte att använda här. Detta verb är av den typ som bara kan användas för att beteckna enstaka avslutad handling. Här är det ju både pågående (presens) och upprepad (часто). Därför måste du använda говорит.

En rad pågående verb saknar direkt fullbordad motsvarighet.

бы́ть, быва́ть, сто́ить
сиде́ть, стоя́ть, лежа́ть
спáть, жи́ть
боя́ться, смея́ться

Verbens aspekter och aktionsarter

Vilken betydelse bär pågående / ofullbordad / imperfektiv aspekt?

- en i det avsedda ögonblicket pågående, fortlöpande handling
(Nu äter jag. I förmiddags höll jag på och städade.)
- en upprepad handling
(Jag går till jobbet kl 7 varje dag)
- en generellt giltig utsaga
(Hästar äter havre)

Vilken betydelse bär fullbordad / perfektiv aspekt?

- aldrig presens!
- en handling med en tydlig början och ett tydligt slut
(Jag har städat hela lägenheten. Jag ska städa mitt rum.)
- en handling utan tydlig början men med tydligt slut
(Jag läste ut boken i går kväll.)
- en uppkomst av en ny situation med en tydlig början
(Jag har blivit sjuk.)

Samla ihop ett antal verb i båda aspekterna ur kursmaterialet. Kategorisera dessa aspektpar. Hur är aspektformerna bildade i förhållande till varandra? Vilken aspekt bildas med hjälp av prefigering? Vilken aspekt bildas med

hjälp av suffigering? Hur bildas aspektpar med hjälp av två olika konjugationer?

Nedan pekar pilen i aspektparen alltid mot det fullbordade verbet.

a) Det fullbordade verbet bildas av det pågående med prefix.

дѐлать > сдѐлать, читáть > прочитáть

Som regel består det pågående verbet av en enkel rot utan prefix. Sådana enkla verb är i de allra flesta fall pågående. Varje gång man till ett sådant enkelt verb sätter ett prefix får man ett fullbordat verb. Problemet är att det inte finns något sätt att förutsäga vilket prefix som skall användas vid ett visst verb.

b) Det pågående verbet bildas av det fullbordade med ett suffix.

показáть < показывáть *visa*

Som regel har då båda verben ett prefix.

c) Båda verben är bildade av samma stam/rot men med olika verbtema och tillhör olika konjugationer. Mycket vanligt i sådana par är att **-и-**verb är fullbordade och **-а/-ае-**verb är pågående.

решíть, решít < решáть, решáет *löser (problem)*

Många gånger inträffar här ljudväxlingar i det pågående verbet.

пригласíть < приглашáть *invitera, inbjuda*

Helt oregelbundna par är

брáть > взýть *ta*

говорíть > сказáть *säga*

Förhållandevis oregelbundet är också

купить < покупáть *köpa* där det pågående verbet har prefix!

Ryskan har bestämda och obestämda rörelseverb. Vad är skillnaden?

De bestämda rörelseverben **идти́, идѐт** *går* och **ѐхать, ѐдет** *åker* betecknar

- förflyttning som utförs i en bestämd riktning **och**
- vid ett bestämt tillfälle.

Мы идѐм в теáтр. *Vi är på väg till teatern.*

Ofta kan de med fördel översättas som *är på väg*.

De obestämda rörelseverben **ходить, ходит** går och **ездить, ездит** åker betecknar alla andra typer av förflyttningar, dvs.

- förflyttning som utförs i en obestämd riktning,
Собáчка хóдит по клавиатýре. Hunden går på tangentbordet. Полови́на Москв́ы ходи́ла с фла́гами Украи́ны. Halva Moskva gick omkring med ukrainska flaggor.
- förflyttning som utförs tur och retur och/eller
Я вчерá ходи́ла на вы́ставку. Jag gick på en utställning i går.
- förflyttning som utförs vid flera tillfällen.
Сы́н хóдит в де́тский са́д. Sonen går på dagis.

Vilken är aspekten hos dessa bestämda och obestämda rörelseverb?

De bestämda rörelseverben finns som alla verb i båda aspekterna:

- **идти́, идёт** och **ехать, едет** är pågående,
- **пойти́, пойдёт** och **поехать, поедет** är fullbordade.

De obestämda rörelseverben finns bara som pågående.

Fullbordad aspekt med prefix

Pågående verb		Fullbordat verb
дѐлать	<i>göra</i>	сдѐлать
ѐсть	<i>äta</i>	съѐсть
звонѝть	<i>ringa</i>	позвонѝть
пѝть	<i>dricka</i>	выпѝть
платѝть	<i>betala</i>	заплатѝть
просѝть	<i>be (om ngt)</i>	попросѝть
читѝть	<i>läsa</i>	прочитѝть

Många fullbordade verb med betydelsen *att göra något en liten stund* bildas med suffixet **по-**.

Pågående verb		Fullbordat verb
игрѝть	<i>spela</i>	поигрѝть <i>spela lite</i>

Pågående aspekt med suffix

Fullbordat verb		Pågående verb med -(ы)в-
дѝть	<i>ge</i>	давѝть
заказѝть	<i>beställa</i>	заказывѝть
рассказѝть	<i>berätta</i>	рассказывѝть
спросѝть	<i>fråga</i>	спрашивѝть
открыѝть	<i>öppna</i>	открывѝть

Aspektpar med olika temavokal

Fullbordat verb med -и-		Pågående verb med -а-
получѝть	<i>få, erhålla</i>	получѝть
пригласѝть	<i>bjuda, invitera</i>	приглашѝть
отвѝтитъ	<i>svara</i>	отвѝчѝть

Oregelbundna aspektpar

Pågående verb

бра́ть, берёт
говори́ть

ta
säga

Fullbordat verb

взя́ть, возьме́т
сказа́ть, ска́жет

Rörelseverb

De grundläggande rörelseverben utan prefix är alla pågående. Däremot fördelar de sig på två olika typer med avseende på rörelsens riktning.

En bestämd riktning (pg.)

идти́, идёт
е́хать, е́дет

gå
åka

Flera och/eller obestämd (pg.)

ходи́ть, хо́дит
е́здить

När man sätter till prefix får man i stället aspektpar.

Fullbordat

прийти́, придет
войти́, войдёт
выйти́, выйдет
прие́хать, приедет

komma
gå in
komma ut
komma

Pågående

приходи́ть, приходи́т
входи́ть, входи́т
выходи́ть, выходи́т
приезжа́ть

Verbens stammar

Regelbundna verb – stora grupper

Infinitiv på -а-ть		Presens på -ае-т	
< встречáть	<i>träffa</i>	встречáет	<i>träffar</i>
< делáть	<i>göra</i>	делáет	<i>gör</i>
< дúмáть	<i>tänka</i>	дúмáет	<i>tänker</i>
< зáвтракáть	<i>äta frukost</i>	зáвтракáет	<i>äter frukost</i>
< занимáться	<i>syssla med</i>	занимáется	<i>sysslar med</i>
< знáть	<i>veta, kunna</i>	знáет	<i>vet, kan</i>
< изучáть	<i>studera</i>	изучáет	<i>studerar</i>
< игрáть	<i>spela</i>	игрáет	<i>spelar</i>
< покупáть	<i>köpa</i>	покупáет	<i>köper</i>
< получáть	<i>få</i>	получáет	<i>får</i>
< рабóтáть	<i>arbeta</i>	рабóтáет	<i>arbetar</i>

Infinitiv på -и-ть		Presens på -и-т	
< говорíл	<i>tala, säga</i>	говорíт	<i>talar, säger</i>

Infinitiv på -е-ть		Presens på -и-т	
< смотрéл	<i>titta</i>	смóтрит	<i>tittar</i>

Infinitiv på -ну-ть		Presens på -не-т	
> вернúть	<i>återlämna</i>	вернёт	<i>återlämnar</i>

Infinitiv på -ова-ть		Presens på -уе-т	
< импортíровал		импортíрует	

Starka verb – mindre grupper

-а-ть / -е-т

Verb med **с, з** i infinitiv växlar till **ш, ж** i presens/futurum.

писа́ть >	<i>skrev</i>	пи́шет	<i>skriver</i>
сказа́ть <	<i>sa, berättade</i>	ска́жет	<i>ska säga, berätta</i>

Övriga verb i gruppen växlar endast till mjuk konsonant före **е/ё**.

жда́ть >	<i>väntade</i>	ждёт	<i>väntar</i>
-----------------	----------------	-------------	---------------

Ett par verb skjuter in en flyktig vokal i roten.

бра́ть >	<i>tog</i>	берёт	<i>tar</i>
-----------------	------------	--------------	------------

Ett par verb lägger dessutom till konsonanten **м** eller **н**.

взя́ть <	<i>tog</i>	возьме́т	<i>ska ta</i>
-----------------	------------	-----------------	---------------

-и-ть / -иве-т

жи́ть >	<i>bodde, levde</i>	живёт	<i>bor, lever</i>
----------------	---------------------	--------------	-------------------

-и-ть / -ье-т

би́ть >	<i>slog</i>	бьёт	<i>slår</i>
пи́ть >	<i>drack</i>	пьёт	<i>dricker</i>

-и-ть / -ее-т

бри́ть >	<i>raka</i>	бреёт	<i>rakar</i>
-----------------	-------------	--------------	--------------

-ти / -е-т

вести́ >	<i>föra, leda</i>	ведёт	<i>för, leder</i>
нести́ >	<i>bära</i>	несёт	<i>bär</i>
идти́ >	<i>gå, vara på väg</i>	идёт	<i>går, är på väg</i>

-чь / -че-т

пе́чь >	<i>baka</i>	печёт	<i>bakar</i>
----------------	-------------	--------------	--------------

-чь / -же-т

мо́чь >	<i>kunde</i>	мо́жет	<i>kan</i>
----------------	--------------	---------------	------------

Oregelbundna

Infinitiv

ехать

åka, vara på väg

Presens

едет

åker, är på väg

Infinitiv

Infinitiven bildas genom att ändelsen **-ТЬ** läggs till preteritumstammen.

Om stammen slutar på **К** eller **Г** smälter denna konsonant samman med ändelsen, vilket ger upphov till att sådana infinitiver slutar på **-ЧЬ**

Om stammen slutar på annan konsonant lägger man till ändelsen **-ТИ**.

Preteritum

Den ändelse som markerar preteritum är **-л**.

Verben böjs i preteritum inte i person, utan endast i genus och numerus.

I maskulinum singular lägger man inte till någon ytterligare ändelse.

I femininum singular lägger man vidare till ändelsen **-а**.

I neutrum singular lägger man vidare till ändelsen **-о**.

I plural lägger man vidare till ändelsen **-и**.

Många vanliga verb har rörlig betoning.

Betoningen faller på ändelsen i femininum singular.

Infinitiv	Preteritum				
бра́ть > <i>ta</i>	бра́л	брала́	бра́ло	бра́ли	
взя́ть < <i>ta</i>	взя́л	взяла́	взя́ло	взя́ли	
да́ть < <i>ge</i>	да́л	дала́	да́ло	да́ли	
жда́ть > <i>vänta</i>	жда́л	ждала́	жда́ло	жда́ли	
жи́ть > <i>leva, bo</i>	жи́л	жила́	жи́ло	жи́ли	
спа́ть > <i>sova</i>	спа́л	спала́	спа́ло	спа́ли	
нача́ть < <i>börja</i>	нача́л	начала́	нача́ло	нача́ли	
поя́ть < <i>förstå</i>	поя́л	пояла́	поя́ло	поя́ли	

Några verb har genomgående ändelsebetoning i preteritum.

мо́чь > <i>kunna</i>	мо́г	могла́	могло́	могли́
нести́ > <i>bära</i>	не́с	несла́	несло́	несли́
пе́чь > <i>baka</i>	пе́к	пекла́	пекло́	пекли́

Oregelbundet

идти́	<i>gå</i>	шёл, шла́
--------------	-----------	------------------

Presens

Presens kan endast bildas av pågående verb.

Futurum av pågående verb

Futurum av pågående verb bildas med hjälpverbet **бúду, бúдешь, бúдет, бúдем, бúдете, бúдут** *skall, kommer att* som följs av det pågående verbet i infinitiv.

Som futurum av **быть** *vara* används hjälpverbet på egen hand, utan efterföljande infinitiv.

Зáвтра я бúду дóма. *I morgon kommer jag att vara hemma.*

Observera att detta hjälpverb aldrig kan förekomma tillsammans med ett fullbordat verbs infinitiv.

Futurum av fullbordade verb

Futurum av fullbordade verb bildas på precis samma sätt som presens av pågående verb.

Imperativ

Om **-ет / -ит** i presens föregås av en vokal ersätts **-ет / -ит** med **-й**.

делает *gör*

делай *gör*

стоит *står*

стой *stå, stanna*

Om **-ет / -ит** i presens föregås av en konsonant och verbet i någon form har betoning på ändelsen ersätts **-ет / -ит** med betonat **-и́**.

кури́ть *röka*, **ку́рит** *röker*

кури́ *rök*

смотре́ть *titta* **смо́трит** *tittar*

смотре́ *titta*

бра́ть *ta*, **берёт** *tar*

бери́ *ta*

Om **-ет / -ит** i presens föregås av en konsonant och verbet inte i någon form har betoning på en ändelse ersätts **-ет / -ит** med **-ь**.

гото́вить *laga*, **гото́вит** *lagar* **гото́вь** *laga*

Konjunktiv / konditionalis

Konjunktiv eller konditionalis bildas genom att man till formerna i preteritum lägger hjälp verbet **бы** *skulle*.

Particip

Ryskan har fyra olika particip. Presensparticipen bildas endast av pågående verb. Preteritum bildas oftast av fullbordade verb.

Presens aktivum: läsande (som läser)

-щий – читающий

-ющий / -ящий (jfr. 3 p.pl. presens)

Presens passivum: som blir läst

-мый – читаемый

-емый / -имый (jfr. 1 p.pl. presens)

Preteritum aktivum: som har läst

-вший – сделавший

Preteritum passivum: läst (som blivit läst)

-нный – сделанный

Hur översätts lämpligen ryskans gerundier och particip till svenska?

Ryskan har fyra olika particip. Presensparticipen bildas endast av pågående verb. Preteritum bildas oftast av fullbordade verb.

Presens aktivum: läsande (som läser)

-щий – читающий

-ющий / -ящий (jfr. 3 p.pl. presens)

Presens passivum: som blir läst

-мый – читаемый

-емый / -имый (jfr. 1 p.pl. presens)

Preteritum aktivum: som har läst

-вший – сделавший

Preteritum passivum: läst (som blivit läst)

-нный – сделанный

Presens particip aktivum motsvarar svenskans presens particip. Det bildas enklast med utgångspunkt i 3.p.pl. genom att **-т** byts mot **-щий**. Formen bildas bara av pågående verb.

читающий *läsande*, **спящий** *sovande*

Портрét спящего жирафа. *Porträtt av sovande giraff.*

Preteritum particip passivum motsvarar svenskans perfekt particip. Ändelsen är i de flesta fall **-нный**.

написанный *skriven*

кни́га написанная на ру́сском языке́ афга́нским писателем *en bok skriven på ryska av en afghansk författare*

Detta particip kan i kort adjektivform (med ett **-н-**) också ingå i passiva ryska verbformer och översätts då till svenska med passiv form på **-s** eller med omskrivning med *bli* + perfekt particip.

Фи́рма была́ продана за три копе́йки. *Firman såldes för tre koppek.*

Presens particip passivum är en typiskt rysk form. Det är generellt sett bland språk en ovanlig form. Formen bildas bara av pågående verb. Den måste oftast översättas till svenska med en relativ bisats. Formen bildas genom att adjektivändelser läggs till formen i 1.p.pl. presens.

чита́емый ...*som läses (av X) // ...som X/man/vi läser.*

Са́мая чита́емая кни́га го́да. *Årets mest lästa bok.* (Här klarar sig svenskan med perfekt particip. Vi ser handlingen mera som avslutad, medan ryssarna ser den som fortfarande pågående.)

О́чень большо́е значе́ние имее́т те́кст, пока́зываемый на страница́х са́йта. *Mycket stor betydelse har den text som visas på sajtens sidor.*

Preteritum particip aktivum är också en mindre vanligt förekommande form i språk i allmänhet. Formen bildas bara av fullbordade verb. Även denna måste normalt översättas till svenska med en relativ bistas. Formen bildas genom att ändelsen **-вший** läggs till verbet i stället för infinitivens **-ть** eller preteritums **-л**.

прочита́вший ...*som har läst*

Мне́ние прочита́вшего *den läsandets mening, meningen // åsikten hos den som har läst*

расска́з о прие́хавшем в Росси́ю перси́дском ша́хе *en berättelse om den persiske shahen som kommit till Moskva // en berättelse om när // hur den persiske shahen kom till Moskva*

Gerundium

Gerudier är verbformer som fungerar som adverbial.

Pågående verb bildar presens gerundium med ändelsen **-я** (egentligen **-/а/** som ersätter den sista vokalen i verbets presenstema):

чита́я *reading* – läsande, genom att läsa, samtidigt med att läsa

Что вы́ думаете, чита́я это всё? *Vad tänker ni då ni läser allt detta?*
Зарабо́тайте, чита́я sms! *Tjäna pengar genom att läsa sms!*

Fullbordade verb bildar preteritum gerundium med ändelsen **-в** som läggs till verbets tema i preteritum/infinitiv:

прочита́в *having read* – efter att ha läst

Прочита́в эту кни́гу, вы мо́жете изме́нить свою́ жи́знь!

Efter att ha läst den här boken kan ni förändra ert liv!

Gerudier är verbformer som fungerar som adverbial.

Pågående verb bildar presens gerundium med ändelsen **-я** (egentligen **-/а/** som ersätter den sista vokalen i verbets presenstema):

чита́я *reading* – läsande, genom att läsa, samtidigt med att läsa

Fullbordade verb bildar preteritum gerundium med ändelsen **-в** som läggs till verbets tema i preteritum/infinitiv:

прочита́в *having read* – efter att ha läst

Presens gerundium, som bara bildas av fullbordade ryska verb, motsvarar precis engelskan form på **-ing** (**чита́я** *reading*, **рабо́тая** *working* etc.) när den används för att förkorta en sats med ett samtidigt verb så att man slipper nämna samma subjekt två gånger. På svenska kan man många gånger använda presens particip, men det kan lätt låta otympligt, och då måste man ofta uttrycka sig med två kompletta satser och lägga till ett personligt pronomen som subjekt vid det verb som på ryska är gerundium.

Что вы думаете, читая это всё? *Vad tänker ni då ni läser allt detta? What do you think reading all this?*

Заработайте, читая sms! *Tjäna pengar genom att läsa (läsande) sms! Earn money reading sms's!*

Preteritum gerundium, som bara bildas av fullbordade ryska verb, motsvarar precis engelskans form *having -ed* (**прочитав** *having read*, **приехав** *having arrived*). Oftast kan man uttrycka detta på svenska med *efter att ha läst, anlänt...*, men också detta kan många gånger kännas otymligt. Smidigare kan därför vara att också här utvida satsen med subjekt till *när X hade läst, anlänt...*

Прочитав эту книгу, вы можете изменить свою жизнь!
Efter att ha läst den här boken // När ni läst den här boken kan ni förändra ert liv! Having read this book you can change your life!

Diateser

Ryskan uppvisar tre diateser:

- **AKTIVUM**: ett aktivt subjekt med eller utan direkt objekt.
- **REFLEXIVUM**: ett aktivt subjekt som samtidigt utgör passivt objekt.
- **PASSIVUM**: ett passivt subjekt med eller utan en aktiv agent.

Aktivum

Aktivum är både i svenskan och ryskan normalfallet. Alla verbets normala former är s.k. aktiva former. Normalt är då subjektet den handlande personen och objektet den person eller det föremål som utsätts för subjektets agerande.

Reflexivum

Reflexivum har som grundläggande innebörd att subjektet och objektet är detsamma.

Ryskan har dels ett reflexivt suffix **-ся/-сь**, dels reflexivt objektspronomen i ackusativ **себя**. Det finns inte några bra regler för när det ena eller andra skall användas, utan det måste läras från fall till fall. Vanligast är de korta suffixformerna.

1 • Vissa ryska verb är reflexiva utan att det egentligen finns fog för det i verbens betydelse, t.ex. **боится** är rädd, **смеётся** skrattar. Dessa verb brukar kallas reflexiva tantum. De påminner om svenskans deponensverb, t.ex. *hoppas, minns*.

2 • Andra ryska reflexiva former motsvarar väl svenska reflexiva verb, t.ex. **бреётся** rakar sig. I andra fall kan man tydligt föreställa sig handlingen som reflexiv, t.ex. **купаётся** badar (sig).

3 • I vissa fall kan handlingen vara ömsesidig, s.k. reciprok, t.ex. **встречаются** de träffas/träffar varandra, **целуются** de kysser varandra.

4 • Sluligen används de reflexiva formerna av många verb för att uttrycka att handlingen sker av sig själv, att ett föremål är både "subjekt" och objekt. Detta kan på svenska motsvaras av intransitiva verb eller av passivum. Egentligen finns kanske någon person som innehållsmässigt subjekt, men det väljer man med hjälp av den reflexiva formen att bortse ifrån.

двѣрь открѳетсѧ *dörrens öppnas*
дѳм стрѳитсѧ *huset byggs*

Denna sista typ av reflexivum motsvarande svenskt passivum används nästan uteslutande av pågående verb med föremål som subjekt.

Många gånger är skillnaden mellan aktivum och reflexivum förhållandevis liten i denna typ av satser.

здѳсь продаѳт кнѳги – здѳсь подаѳтсѧ кнѳги

Särskilt lurigt blir det i de fall samma svenska verb kan användas både transitivt och intransitivt:

Урѳк кончѧетсѧ в сѳмь. *Lektionen slutar klockan sju.*
Он купѧетсѧ *Han badar.*

Passivum

Rysk passivum uttrycker i första hand ett kvarstående resultat av en föregående handling. Formerna bildas nästan uteslutande av fullbordade verb. Preteritum particip passivum i kortform (**-н, -на, -но, -ны**) kombineras med hjälpverbet **бѳть** *vara* i dess olika former, ungefär som på engelska.

письмѳ бѳло / — / бѳдет написѧно по-рѳски

the letter was / is / will be written in Russian

Observera att hjälpverbet alltså saknas i presens.

Eventuell agent står i instrumentalis.

Этѳт ромѧн написѧн молодѳм швѳдским писѧтелем.

Den här romanen är skriven av en ung svensk författare.

Svenskan använder gärna passivum, även i förhållandevis vardagligt språk. Detta hänger delvis samman med att den svenska ordföljden är bunden, så

att en sats normalt måste börja med subjekt, som följs av predikat och objekt. Om man av innehållsmässiga skäl hellre vill börja med handlingens objekt kan man lätt åstadkomma detta genom att sätta det först i en passiv sats.

Andrej blev bjuden på restaurang av en tysk kollega.

Ryskan behöver inte ta till någon passiv sats för att uppnå motsvarande ordföljd, eftersom kasusändelserna ändå tydligt anger vad som är subjekt och vad som är objekt. Det är bara att placera objektet först i den aktiva satsen.

Андре́я пригласи́л в рестора́н неме́цкий колле́га.

Den främsta anledningen till att använda passivum är därför egentligen att slippa avslöja subjektet eller för att framhålla en verbhandling som om den utförs nästan av sig själv. Men inte heller i detta fall saknas andra möjligheter på ryska:

- 3 p pl av verbet kan användas utan subjekt.

Андре́я пригласи́ли в рестора́н.

- Andra subjektlösa konstruktioner finns, t.ex. **на́до, мо́жно, нельзя́.**

Андре́я на́до пригласи́ть в рестора́н.

En annan anledning att använda passivum i ryskan kan helt enkelt vara att göra texten mera komplicerad, att göra den mera byråkratisk, lärd e. dyl.

Modalitet

Modalitet kan uttryckas på flera olika sätt – med hjälpverb, adjektiv eller adverb.

Modala hjälpverb

De vanligast modala hjälpverben är **хотеть** *vilja*, **мочь** *kunna (vara i stånd att)*, **уметь** *kunna (ha kunskapen att)*. De följs av infinitiv.

Миша хочет есть. *Misja vill äta.*

Она не может работать. *Hon kan inte arbeta.*

Бабушка не умеет плавать. *Farmor kan inte simma.*

Då *kunna* är huvudverb och följs av direkt objekt använder ryskan **знать**.

Она знает четыре языка. *Hon kan fyra språk.*

Modala adjektiv

Adjektivet **должен** *tungen, skyldig* följs av infinitiv.

Ты должна ходить на лекции. *Du måste gå på föreläsningarna.*

Modala adverb

Adverbena **надо** *det är nödvändigt* **нужно** *det är nödvändigt* **нельзя** *det går inte, man får inte* följs av infinitiv.

Dessa adverb användas mycket ofta utan angivet logiskt subjekt.

Надо купить молоко. *Det måste köpas mjölk.*

Då det logiska subjektet anges skall det stå i dativ.

Нам надо купить молоко. *Vi måste köpa mjölk.*

Нельзя betyder som regel *det går inte* tillsammans med en fullbordad infinitiv och *man får inte* tillsammans med en pågående infinitiv.

Нельзя курить. *Man får inte röka. Rökning förbjuden.*

Нельзя открыть дверь. *Det går inte att öppna dörren.*

Rumsprepositioner

Valet av preposition för att uttrycka förflyttning *till* och *från* en plats utgår helt och hållet från vilken preposition som används för att uttrycka befintlighet på samma plats. Det finns därför tre serier av prepositioner.

När man syftar på en plats inuti i ett slutet rum eller avgränsat område:

В + ack <i>till, in i</i>	В + lok <i>i, inuti</i>	ИЗ + gen <i>från, ur, ut ur</i>
-------------------------------------	-----------------------------------	---

в шкóлу *till skolan*, **в шкóле** *i skolan*, **из шкóлы** *från skolan*
в Росси́ю *till Ryssland*, **в Росси́и** *i Ryssland*, **из Росси́и** *från Ryssland*

När man syftar på en plats ovanpå ett föremål eller på en öppen yta:

На + ack <i>till, upp på</i>	На + lok <i>på, uppe på</i>	С + gen <i>från, ner från</i>
--	---------------------------------------	---

на го́ру *upp på berget*, **на горé** *på berget*, **с горы́** (*ner*) *från berget*
на ры́нок *till marknaden*, **на ры́нке** *på marknaden*, **с ры́нка** *från marknaden*

När man syftar på en plats i direkt närhet till ett föremål eller en person:

К + dat <i>till, mot</i>	У + gen <i>vid, hos</i>	ОТ + gen <i>från, av, bort från</i>
------------------------------------	-----------------------------------	---

к Ива́ну *till Ivan*, **у Ива́на** *hos Ivan*, **от Ива́на** *från Ivan*

I betydelsen *till* används normalt **к** + dativ vid syftning på personer, medan **в/на** + ackusativ används vid syftning på platser och föremål.

Däremot använder man **к** + dativ i betydelsen *mot* tillsammans med ord för platser och föremål, dvs. för att ange att man inte har för direkt avsikt att ta sig ända fram.

Förflyttning till person och plats

Normalt används i ryskan genomgående prepositioner som uttrycker riktning när både en person och en plats samtidigt anges i en sats där det är

frågan om förflyttning.

Они поехали к дедушке в Новгород.

De åkte till farfar i Novgorod.

Tidsprepositioner

För att placera en handling vid en viss punkt i tiden används oftast prepositionen **в** + akkusativ.

в понеде́льник *på måndag*, **в пя́тницу** *på fredag*

в два́ часа́ *klockan två*

в друго́й де́нь *en annan dag*

Kongruens

Predikatverbets form

I utpekande satser som inleds med det demonstrativa pronomenet **это** *det, detta* överensstämmer predikatsverbet **быть** *vara* med det efterföljande substantivet.

Это была́ кварти́ра моёй тётки. *Det var min fasters lägenhet.*

I satser med verben **нравиться** *behaga, tilltala* och **болеть** *göra ont, värka* är det viktigt att tänka på vilket ord som faktiskt är subjekt i den ryska satsen och därmed avgör predikatverbets form.

Kongruens

Vilken kongruens får man om subjektet består av flera ord och står efter predikatet? Som regel blir resultatet olika beroende på om subjektet betecknar personer eller ting.

Personer har nästan alltid en plural verbform om flera personer avses, oavsett om subjektet står före eller efter verbet.

När ting räknas upp efter verbet för man oftast bara överensstämmelse mellan verbet och det närmast följande substantivet.

På bordet ligger en bok och en tidning.

На столе́ лежи́т кни́га и журна́л.

I bilen sitter Andrej och Irina.

В маши́не сидя́т Андре́й и Ири́на.

Efter deltal står genitiv singular. Million är ett tal större än 4 och följs alltså av genitiv plural, человек har en oregelbunden, mycket gammal form i genitiv plural som sammanfaller med ordets grundform. Efters subjekt i genitiv står verbet i singular (grammatisk överensstämmelse) eller plural (semantisk överensstämmelse).

Rektion

I korta svar måste man ta hänsyn till satsstrukturen i ett fullständigt svar.

10. *Какие сибирские реки вы знаете?*

Обь, Иртыш, Енисей и Лена

Ordföljd

Subjektets plats

Normalt placeras alltid subjektet före predikats verbet i ryskan, oavsett om satsen inleds med t.ex. ett adverbial eller ett frågeord.

Иногда бабушка готовила в комнате.

Ibland lagade farmor mat i rummet. (Sometimes grandma cooked...)

Когда она приехала? När kom hon?

Adverbiallets plats

Adverbial som bara består av ett eller ett par korta ord står på ryska normalt före predikats verbet. Detta gäller även negationen **не** *inte*.

Exempel

Она всё время работает. Hon arbetar hela tiden.

I ryskan placeras tidsadverbial normalt före rumsadverbial.

Exempel

Ordföljd

1. Svenskans ordföljd är beroende av om det är huvudsats eller bisats och hur en bisats inleds. Vad finns det för regler i ryskan? Översätt meningarna.

Vanligtvis står subjektet före predikatet, precis som på engelska. Man måste akta sig för den omvända svenska ordföljden i svenska huvudsatser som inleds med annan satsdel än subjektet eller med en bisats, vilket tvingar svenskans subjekt att stå efter predikatet. Detta sker inte i ryskan.

När han öppnade dörren satt hans sekreterare och arbetade.

Когда он открыл дверь, его секретарь сидела и работала.

Ibland lagade farmor mat i rummet.

Иногда бабушка готовила в комнате.

2. Vilka huvudprinciper gäller för ryskans ordföljd.

a) Dels finns principer för en grundläggande ordning när det gäller olika satsdelar. Vilken ordning kommer de normalt i?

Basordföljden är: subjekt + mindre adverb (bl.a. tid, sätt, sats) + predikat + objekt (dat + ack) + adverbial (tid **före** plats)

b) Dels finns en princip för ordningen på orden som baserar sig på ordens informationsvärde. Det nyaste, viktigaste och mest informationsmättade skall stå i slutet av meningen. Denna princip kör många gånger över satsdelsprincipen. Ge exempel på sådana fall.

Avvikelser mot ovanstående basordföljd är ändå mycket vanliga, men de kan absolut inte ske hur som helst. De kan endast ske om det är motiverat av innebörden/innehållet.

Ко мнѣ вчера приѣхал в гóсти мо́й хоро́ший дру́г из Новосибирска. *I går kom min gode vän från Novosibirsk på besök till mig.*

Här har fokus lagts på subjektet med tillhörande prepositionsattribut. Detta är meningens viktigaste information och den har därför placerats sist. Ordföljden går från det mest kända (*till mig*) via halv viktig information (*i går + kom på besök*, inbördes enligt basordföljden) till den allra mest intressanta (*min vän från Novosibirsk*). Svenskan är låst i sin strikta satsdelsordföljd (ett adverbial + predikat + subjekt + övriga adverbial).

Bisatser

Tempusföljd vid indirekt tal

Svenskan tillämpar något som brukar kallas tempusföljd. Om huvudsatsen till en innehållsbisats står i förfluten tid hamnar även bisatsen i förfluten tid om innehållet är samtidigt med huvudsatsen. I ryskan förändras inte tempuset i bisatsen tillsammans med tempuset i huvudsatsen. Ryskan bevarar alltid det tempus som faktiskt användes i den ursprungliga repliken som yttrades av personen i fråga: **Я голо́дный.** *Jag är hungrig.*

Han säger att han är hungrig. **Он говори́т, что́ он голо́дный.**

Han sa att han var hungrig. **Он сказа́л, что́ он голо́дный.**

Det finns till och med ett speciella tempus i svenskan för detta syfte. Bl.a. har svenskan ett tempus för förfluten tid i förhållande till en annan förfluten tidpunkt, dvs. pluskvamperfekt. Jämför:

– **Я рабо́таю в магази́не.** *Jag arbetar i en affär.*

Он говори́т, что́ он рабо́тает в магази́не. *Han säger att han arbetar i en affär.*

Он сказа́л, что́ он рабо́тает в магази́не. *Han sade att han arbetade i en affär.*

– **Я рабо́тал в магази́не.** *Jag har arbetat i en affär.*

Он говори́т, что́ он рабо́тал в магази́не. *Han säger att han har arbetat i en affär.*

Он сказа́л, что́ он рабо́тал в магази́не. *Han sade att han hade arbetat i en affär.*

Vidare finns ett specialtempus för framtid när framtiden är relaterad till en huvudsats i förfluten tid. Denna svenska verbform kallas futurum preteriti.

– **Я бу́ду рабо́тать ве́сь де́нь.** *Jag skall arbeta hela dagen.*

Он говори́т, что́ он бу́дет рабо́тать ве́сь де́нь. *Han säger att han skall (tänker) arbeta hela dagen.*

Он сказа́л, что́ он бу́дет рабо́тать ве́сь де́нь. *Han sade att han skulle (tänkte) arbeta hela dagen.*

Observera att formen ovan med *skulle* ser precis likadan ut som som konditionalis, men att betydelsen en helt annan! Futurum preteriti får alltså inte förväxlas med konditionalt (konjunktiviskt) *skulle*.

Om jag behövde pengar skulle jag arbeta hela dagen.
Slutligen finns även ett modalt *skulle* som är synonymt med *borde* och snarast måste översättas med **должен был**

Som ett test kan man pröva att ersätta *skulle* med synonyma ord
futurum preteriti: *skulle arbeta* = *tänkte arbeta*
konditionalis: *skulle arbeta* = *hade arbetat*
modalt: *skulle ha arbetat* = *borde ha arbetat*

3. Hur hanteras motsvarande meningar i ryskan? Översätt.

Han sade att han skulle åka till Moskva.

Он сказа́л, что́ он пое́дет в Москву́.

(Han sade: – Jag skall åka till Moskva.)

Он сказа́л: – Я пое́ду в Москву́.

Han sade att han ringde från Moskva.

Он сказа́л, что́ он звони́т из Москвы́.

(Han sade: – Jag ringer från Moskva.)

Он сказа́л: – Я звони́ю из Москвы́.

Han sade att han hade varit i Moskva.

Он сказа́л, что́ он бы́л в Москве́.

(Han sade: – Jag har varit i Moskva.)

Он сказа́л: – Я бы́л в Москве́.

4. Ett annat fall där svenskan och ryskan skiljer sig åt är bruket av tempus vid handlingar som pågått en viss tid och fortfarande pågår resp. pågick. Här tar ryskan bara fasta på huruvida handlingen fortfarande pågår (= presens) resp. pågick (= preteritum).

Hon har arbetat här i två år. Она́ рабо́тает здесь (уже́) два́ го́да.

(Hon arbetar här sedan två år tillbaka.)

Hon hade arbetat här i två år. Она́ рабо́тала здесь уже́ два́ го́да.

(Hon arbetade där sedan två år tillbaka.)

Temporala bisatser

Skillnaden mellan samtidig handling och efterföljande handling i relationen mellan huvusats och temporal bisats uttrycks på ryska med hjälp av aspekten på verbet i den temporala bisatsen.

Om bisatsen uttrycks med pågående aspekt inträffar huvudsatsens handling samtidigt med handlingen i bisatsen.

Когда я готовил ужин, моя жена (на)писала письмо маме.
När jag lagade middag skrev min fru (pågående eller fullbordat) ett brev till sin mamma.

Om bisatsen uttrycks med fullbordad aspekt inträffar huvudsatsens handling efter handlingen i bisatsen.

Когда я приготовил ужин, я написал письмо маме.
När jag hade lagat middag skrev jag ett brev till mamma.

Он (про)читал документы, которые ему дала его секретарь.
Han läste dokumenten som hans sekterare hade givit till honom. (...som han fått av sin sekreterare.) (Observera även ryskans ordföljd med subjektet sist eftersom sekreteraren är huvudinformation för att tala om vilka dokument det rör sig om.)

Relativa bisatser

Ryskans absolut vanligaste relativa ord är **который** vilken. I övrigt används annars i ryskan precis som i t.ex. engelskan de frågande pronomenen även som relativa. I svenskan används däremot i vissa fall demonstrativa pronomen som relativa, t.ex.

Det här är huset där jag bor. Это дóm, где я живу. // Это дóm, в котором я живу. This is the house where I live. This is the house in which I live.